

**ПРИКАРПАТСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ВАСИЛЯ СТЕФАНИКА**

КАФЕДРА ФІЛОСОФІЇ, СОЦІОЛОГІЇ ТА РЕЛІГІЄЗНАВСТВА

“ЗАТВЕРДЖУЮ”

Проректор _____
“_____” _____ 20__ р.

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

ОК.03 «Філософія і методологія науки»
(шифр і назва навчальної дисципліни)

Рівень вищої освіти – третій (освітньо-науковий) PhD

Галузь знань – усі

Спеціальність – усі

Освітньо-наукова програма – усі

Код дисципліни в освітньо-науковій програмі – ОКЗ

Мова навчання: українська

Івано-Франківськ – 2022 рік

Робоча програма «Філософія і методологія науки» для аспірантів усіх спеціальностей Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника. 2022. 30с.

Розробник:

доктор філософських наук, професор, професор кафедри соціальної психології
Гоян Ігор Миколайович;

доктор філософських наук, доцент, завідувач кафедри філософії, соціології та релігієзнавства Дойчик Максим Вікторович

Робоча програма затверджена на засіданні кафедри філософії, соціології та релігієзнавства

Протокол від «26» серпня, 2022 р. № 1

Завідувач кафедри філософії,
соціології та релігієзнавства

М.В. Дойчик

Схвалено методичною комісією факультету психології

Протокол від «5» вересня 2022 р. № 1

© Гоян І.М., 2022

© Дойчик М.В., 2022

© Прикарпатський національний
університет імені Василя Стефаника, 2022

1. Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Галузь знань, напрям підготовки, освітньо-науковий рівень	Характеристика навчальної дисципліни
Кількість кредитів – 3	Галузь знань усі(шифр і назва) Спеціальність усі (шифр і назва)	Нормативна
Модулів –	Освітньо-наукова програма усі	
Змістових модулів – 2		2022-й
Індивідуальне науково-дослідне завдання (за темою дисертаційного дослідження)		Семестр
Загальна кількість годин - 90		1-й
Тижневих годин для денної форми навчання: 6 аудиторних – 2 самостійної роботи аспіранта – 4	Третій освітньо-науковий рівень	Лекції
		20 год.
		Практичні, семінарські
		10 год.
		Лабораторні
		- год.
		Самостійна робота
60 год.		
Індивідуальні завдання:		
-год.		
Вид контролю: екзамен		

Співвідношення кількості годин аудиторних занять до самостійної і індивідуальної роботи становить 30 (30%) аудиторних, 60 (70%) самостійна робота.

2. Мета та завдання навчальної дисципліни

Мета: ознайомити здобувачів наукового ступеня «доктор філософії» із значенням філософії для формування наукових знань, особливостями наукового пізнання та можливостями застосування у ньому філософської методології; особливостями формування та розвитку найбільш значущих світоглядних ідей впродовж усіх етапів розвитку людської цивілізації, які вплинули на розвиток науки.

Завдання:

- **поглиблення знань про:** зміст та місце філософії та методології науки як форм раціонального пізнання в системі духовного осягнення світу людиною, її сутність, предмет, функції і специфіку взаємовідношення та співвідношення та іншими формами суспільної свідомості; історію розвитку та становлення філософського осягнення науки і її сучасні тенденції; головні напрями сучасної філософії та методології науки; основні філософські проблеми науки та шляхи їх розв'язання.
- **формування умінь:** аналізувати складні суспільні явища в контексті розвитку світу, суспільства, людини, соціокультурних обставин; чітко формулювати об'єкт, предмет, мету, наукове завдання та завдання дисертаційного дослідження, положення, що виносяться на захист, логічно відстоювати та обґрунтовано захищати власну точку зору; свідомо використовувати наукову методологію у своїй дослідницькій діяльності; використовувати загальні філософські принципи й положення, отримані навички творчого мислення під час проведення дисертаційних досліджень; організовувати інформаційний пошук, опрацьовувати теоретичні джерела, складати бібліографічну базу власного дослідження, коректно здійснювати процедуру посилання; вдосконалювати навички наукового пошуку, застосування філософських, загальнонаукових методів під час виконання науково-дослідних завдань за обраною темою дисертації.

Перелік компетентностей, які формуються під час вивчення навчальної дисципліни відповідно до освітньо-професійної програми «Філософія» для третього (освітньо-наукового) рівня вищої освіти за спеціальністю 033 - «Філософія»; галузі знань – 03 Гуманітарні науки.

Компетентності:

Інтегральна компетентність:

- Здатність розв'язувати комплексні проблеми в галузі філософії, професійній діяльності, у тому числі дослідницько-інноваційній діяльності, що передбачає глибоке переосмислення наявних і створення нових цілісних знань, уміння їх впроваджувати в освітній і практичній діяльності.

Загальні компетентності:

ЗК1. Здатність критично осмислювати події та явища, використовувати філософську рефлексію для формування власної світоглядної позиції, системного наукового світогляду та загального культурного світогляду.

ЗК2. Здатність формувати дослідницьке поле власного оригінального наукового дослідження у відповідності до сучасної парадигми наукового знання.

ЗК3. Здатність виявляти евристичні можливості, межі наукової методології та використовувати релевантний дослідницький інструментарій.

ЗК4. Здатність аналізувати інформацію, подану в різних наукових джерелах, формувати на їхньому тлі власну дослідницьку позицію, представляти результати дослідження у вигляді презентацій та професійно вести наукову дискусію.

ЗК5. Здатність використовувати інформаційні та комунікаційні технології у науковій діяльності.

ЗК8. Здатність визначення нових перспективних напрямів наукових досліджень у галузі філософії та партнерських можливостей їхньої реалізації на основі принципу спільного блага.

ЗК9. Здатність дотримуватися професійної етики, принципів академічної доброчесності в наукових дослідженнях та науково-педагогічній діяльності.

Фахові компетентності:

СК1. Здатність до опанування глибинними знаннями в галузі філософії та на межі предметних галузей, зокрема засвоєння теорії та методології історико-філософського дискурсу, концептів, парадигм світової філософії.

СК2. Розуміння значення філософських концепцій в історії людства та їхньої важливості для розв'язання актуальних проблем сьогодення.

СК3. Здатність аналізувати соціокультурні явища та процеси з позиції фундаментальних етико-філософських принципів і знань, класичних та новітніх дослідницьких підходів та методів.

СК4. Здатність інтерпретувати, критично аналізувати й узагальнювати філософські тексти та їхні ідеї.

СК5. Здатність фахово дискутувати в царині філософської проблематики.

СК6. Здатність планувати й організовувати науково-дослідну та викладацьку діяльність у галузі філософії, зокрема ініціювати, розробляти і реалізовувати комплексні інноваційні просвітницькі проекти.

СК7. Здатність виконувати оригінальні дослідження, досягати наукових результатів, які створюють нові знання у сфері філософії, етики та дотичних до них міждисциплінарних напрямів, які можуть бути опубліковані у провідних наукових виданнях з філософії та суміжних галузей.

СК8. Здатність здійснювати науково-педагогічну діяльність у сфері філософії у закладах вищої освіти і в процесі цього випробовувати нові ідеї, передові освітні технології, авторські методики викладання фахових дисциплін.

Вивчення «Філософії і методології науки» забезпечує такі програмні результати навчання:

ПР1. Знати зміст найважливіших філософсько-світоглядних проблем, основні етапи розвитку філософії, наукового знання, усвідомлювати роль філософії як

культурного феномену та соціального інституту, використовувати філософську рефлексію для формування власної світоглядної позиції.

ПР2. Критично сприймати та аналізувати існуючі думки, ідеї, філософські тексти, формулювати власні гіпотези, шукати шляхи розв'язання філософських, наукових проблем.

ПР3. Виявляти основні тенденції розвитку науки й наукових досліджень у сучасному світі, оцінювати актуальність запланованих досліджень, використовувати філософсько-світоглядні здобутки минулого для осмислення наукових проблем сьогодення, визначати перспективи подальших наукових розвідок.

ПР4. Дотримуватися при формуванні дослідницького поля власного оригінального наукового дослідження засадничих принципів логіки наукового пізнання, використовувати релевантну дослідницьку методологію.

ПР5. Застосовувати у своїй науково-дослідній роботі інструментарій і методологію міждисциплінарного характеру.

ПР6. Здійснювати пошук, опрацювання та аналіз професійно важливих знань із різних джерел на основі сучасних методологій наукової діяльності з використанням інформаційно-комунікаційних (цифрових) технологій.

ПР10. Застосовувати у своїй науково-педагогічній діяльності фундаментальні філософські знання, концепти, теорію та методологію світового історико-філософського дискурсу, знання на межі предметних галузей.

ПР11. Уміти інтегрувати зміст історико-філософських ідей, фундаментальних етико-філософських проблем, принципів і уявлень, класичних та новітніх дослідницьких підходів та методів у контекст осмислення та розв'язання актуальних теоретичних і практичних проблем сучасності і, зокрема, українського суспільства.

ПР12. Розробляти та застосовувати методологічну базу власного наукового дослідження для вирішення актуальної наукової/практичної проблеми в галузі філософії.

ПР13. Планувати структуру і зміст дисертаційної роботи на основі затверджених вітчизняних і міжнародних стандартів; знати та переосмислювати існуючі та \ або створювати (за потреби) нові теоретичні моделі та підходи до аналізу й інтерпретації одержаних результатів наукового дослідження.

ПР14. Кваліфіковано виконувати оригінальні філософські дослідження, досягати наукових результатів, які створюють нові знання у галузі філософії, етики та дотичних до них міждисциплінарних напрямках, які можуть бути опубліковані у провідних вітчизняних та міжнародних наукових виданнях з філософії та суміжних галузей.

ПР15. Вести філософську наукову дискусію та аргументовано відстоювати власну наукову позицію у різних комунікативних ситуаціях і зацікавлювати результатами власного дослідження.

ПР16. Працювати над власним розвитком та самовдосконаленням, ефективно визначати свої професійні можливості та пріоритети в реалізації інноваційно-дослідницьких проєктів у різних сферах суспільного життя.

ПР17. Діяти на засадах спільного блага, справедливості, соціальної відповідальності; добросовісно виконувати наукові завдання та застосовувати навички академічної добросовісності та академічної культури у професійній науково-педагогічній діяльності.

ПР18. Застосовувати навички культурно-просвітницької діяльності, спрямованої на популяризацію філософських знань і піднесення рівня філософської культури в сучасному світі.

3. Програма навчальної дисципліни

Тема 1. Предмет та головні концепції філософії і методології науки.

Поняття філософії та проблема її походження. Предмет та об'єкт філософії як відображення фундаментальних питань відношення «людина – світ». Пошук універсальних принципів пояснення форм буття як предмет філософії. Основні концепції походження філософії. Природа філософських проблем та їх зв'язок з фундаментальними питаннями людського буття. Філософія як теоретична основа світогляду. Основні категорії філософії: їх онтологічний та гносеологічний зміст. Співвідношення філософії та науки. Структура філософії як науки. Особливості наукового пізнання в порівнянні з міфологічним, релігійним, філософським, мистецьким, повсякденним. Наука, її сутність та генеза. Предмет курсу «Філософія і методологія науки». Основні філософсько-методологічні підходи до визначення науки. Основні функції науки.

Тема 2. Виникнення й історичний розвиток науки.

Головні підходи до виникнення науки. Періодизація становлення наукових знань. Переднаука як феномен традиційних культур. Загальна характеристика східної «переднауки». Методологічні особливості концепцій буття та пізнання у філософії Стародавнього Сходу. Своєрідність філософських систем та шкіл Стародавнього Китаю та Індії. Методологічні особливості концепцій буття та пізнання у Давньогрецькій натурфілософії. Проблема першопочатку як початку філософування. Значення античного атомізму для розвитку філософії та науки. Антропоцентризм софістів та Сократа у вченнях про буття та пізнання. Вчення Платона про душу у контексті теорії пізнання. Проблема першооснови буття та його основні причини у метафізиці Аристотеля. Методологічні особливості елліністичного періоду античної філософії. Методологічний вплив античної філософії на становлення Середньовічної філософії. Основні проблеми філософії Середньовіччя. Співвідношення віри та розуму у філософії Середньовіччя. Розвиток номіналізму і реалізму в контексті проблеми універсалій. Співвідношення релігії і філософії, віри і розуму, душі і тіла як методологічні проблеми Середньовічної філософії. Особливості розвитку арабської середньовічної філософії. Вплив середньовічної філософії на

формування історичного розвитку філософії. Основні методологічні риси філософії епохи Відродження. Антропоцентризм та гуманізм філософських поглядів епохи Відродження. Проблема людини і суспільства у поглядах мислителів Відродження. Взаємозв'язок природознавчих відкриттів та філософії епохи Відродження. Формування науки Нового часу: передумови та характерні риси. Проблема пошуку універсального методу пізнання у філософських концепціях Нового часу. Емпіризм, раціоналізм, сенсуалізм. Методологічні принципи теорії пізнання Ф.Бекона та критика «схоластичного» розуму. Вчення про «примари» людського розуму. Концепція нової науки та методологічні принципи класифікації наук у поглядах Ф.Бекона. Основні методологічні правила для керівництва розуму Р.Декарта. Сумнів як методологічна основа пізнання Р.Декарта. Принцип тотожності мислення та існування у вченні Р.Декарта. Методологічні проблеми пояснення людини та суспільства у філософських поглядах мислителів Нового часу. Методологічні особливості «коперніканського перевороту» І.Канта у теорії пізнання. Основні методологічні особливості сучасної філософії. Плюралізм філософських напрямків сучасної філософії. Філософія постмодернізму та методологічний принцип неповноти та фрагментарності пізнання світу. Наука в сучасному суспільстві.

Тема 3. Специфіка наукового пізнання.

Особливості різних видів пізнання. Пізнання як відображення. Пізнання як особлива форма духовного освоєння світу. Пізнання як теоретичне освоєння світу. Проблема можливості пізнання буття та методологічні підходи до пізнання світу. Гносеологія як філософська теорія пізнання. Предмет теорії пізнання та її основні принципи. Наука як процес пізнання. Наукова картина світу як методологічна основа наукового пізнання. Специфічні риси наукового пізнання. Принципи науково пізнання. Методологічні проблеми наукових відкриттів. Мова науки як засіб наукового пізнання. Проблема суб'єкта та об'єкта наукового пізнання. Пізнання дійсності як сторона практичної взаємодії суб'єкта та об'єкта, як момент трудової діяльності людини. Основні функції суб'єкта пізнання. Специфічні характеристики суб'єкта наукової діяльності. Об'єкт пізнання як основа для формування предмета різних наук.

Тема 4. Структура наукового знання. Класифікація наук.

Характеристика наукового знання. Системність, об'єктивність змісту, предметна визначеність, прогресивність як характеристики наукового знання. Системність як методологічний принцип наукового знання. Факти, закономірності, теорії, наукові картини світу як елементи системи наукового знання. Ідеали й норми дослідження, наукова картина світу, філософські засади науки як головні компоненти засад наукової діяльності. Основні засади наукового дослідження. Структура наукового знання. Поняття «структура» та її фундаментальна роль у розвитку наукового знання. Основні механізмами пошуку нового наукового знання. Поняття наукового факту та його специфічні

властивості. Поняття та основні риси наукової проблеми. Наукова теорія як головний результат пошуку наукового знання та її основні види. Спроби класифікації наук як систематизації різних сфер знання відповідно до єдиного універсального принципу в історії філософсько-наукової думки. Сучасна класифікація наук, їх специфіка та міждисциплінарна взаємодія.

Тема 5. Головні рівні і методи наукового дослідження.

Поняття наукового методу і методології науки. Науковий метод як система регулятивних принципів і прийомів об'єктивного пізнання дійсності. Основні відмінності між теорією та методом. Методологія науки як вчення про метод науково-пізнавальної діяльності. Головна мета методології науки. Основні рівні методології науки. Емпіричний та теоретичний рівні наукового дослідження. Емпіричне дослідження як специфічна єдність чуттєвого й розумового відображення дійсності. Теоретичне дослідження як всебічне пізнання об'єктивної реальності в її суттєвих зв'язках і закономірностях. Методи емпіричного та теоретичного дослідження. Основні методи емпіричного рівня дослідження (спостереження, вимірювання, опис, експеримент). Спостереження як найважливіший метод емпіричного рівня пізнання, його види та функції. Експеримент як головний метод емпіричного дослідження, його переваги та основні функції. Загально-логічні методи дослідження (аналіз, синтез, індукція, дедукція, абстрагування, узагальнення). Основні методи теоретичного рівня дослідження (формалізація, аксіоматичний метод, гіпотетико-дедуктивний, метод сходження від абстрактного до конкретного, історичний і логічний методи дослідження).

Тема 6. Динаміка наукового прогресу.

Становлення методології наукового дослідження у Новий час. Ф.Бекон як один із фундаторів європейської науки Нового часу. Концепція нової науки та методологічні принципи класифікації наук у поглядах Ф.Бекона. Основні риси індуктивного методу Ф. Бекона. Основні методологічні правила для керівництва розуму Р.Декарта. Сумнів як методологічна основа пізнання Р.Декарта. Принцип тотожності мислення та існування у вченні Р.Декарта. Універсальні правила пошуку нових знань Р.Декарта. Індуктивна та дедуктивна моделі наукового пізнання. Моделі наукового пізнання у новітню епоху. Методологічний плюралізм новітньої філософії науки. Основні методологічні підходи до розвитку наукового знання (І. Лакатос): індуктивізм, конвенціоналізм, фальсифікаціонізм, методологія науково-дослідних програм. Специфіка індуктивістської моделі зростання наукового знання. Сутність методології конвенціоналізму. Фальсифікаціоністська методологія К. Поппера. Зміст і значення методології науково-дослідних програм (І. Лакатос).

Тема 7. Наукові традиції і наукові революції.

Наукові традиції як основний конститууючий чинник наукового розвитку. Основні види та функції наукових традицій. Характеристика наукових традицій. Взаємодія традицій у виникненні наукового знання. Поняття і сутність наукової революції, її унікальність в історії людства та часові межі. Основні напрями НТР та особливість її новітнього (технологічного) етапу. НТР та її соціальні наслідки. Позитивні та негативні наслідки науково-технічного прогресу. Поняття «глобальні проблеми людства». Наукова раціональність, етапи її розвитку. Основні історичні типи наукової раціональності. Сутність класичного типу наукової раціональності. Характеристики неklasичного типу наукової раціональності. Основні риси постнеklasичного типу наукової раціональності.

Тема 8. Наука в сучасному світі: стан і перспективи розвитку.

Наука як соціальний інститут: виникнення та розвиток. Наука як особлива форма суспільної свідомості. Роль науки у розвитку продуктивних сил суспільства. Наука в системі духовної культури людства, її соціальні функції. Наука й освіта. Сцієнтизм та анти сцієнтизм та їхні основні принципи. Сучасна наукова діяльність. Поняття наукового співтовариства та його організаційні характеристики. Основними характеристиками професії науковця. Наукові школи як основний тип наукового співтовариства. Наукова школа та науковий напрям. Особливості наукової комунікації. Комунікаційні механізми становлення наукової спеціальності (дисципліни) на різних етапах. Наука і держава: основні проблеми відносин. Соціальні передумови співпраці науки та держави. Основні наслідки і проблеми взаємодії між наукою та державою на сучасному етапі.

Тема 9. Морально-етичні аспекти розвитку сучасної науки.

Етика як наука про мораль. Загальна етика та утворення галузей професійної етики. Мораль та етичні норми діяльності в науці. Причини формування етики науки. Поняття наукового етосу. Основні принципи етосу науки згідно Р. Мертоні. Поняття духовності та духу. Духовність як моральність. Аксіологічний вимір духовності. Моральний вибір і моральна відповідальність. Професійна та соціальна відповідальність ученого. Ставлення вченого до пошуку істини і природа наукових помилок. Академічна доброчесність як чинник суспільних трансформацій. Поняття академічної доброчесності. Академічна доброчесність та її інструменти. Прояви академічної недоброчесності в навчальній та науковій роботі. Плагіат, компіляція і шахрайство в науці. Морально-етичні проблеми авторства та співавторства в науці.

4. Структура навчальної дисципліни

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин					
	денна форма					
	усього	у тому числі				
л		п	лаб	інд	с.р.	
1	2	3	4	5	6	7
Модуль 1						
Змістовий модуль 1.						
Тема 1. Предмет та головні концепції філософії і методології науки		2	2			6
Тема 2. Виникнення й історичний розвиток науки		4	2			8
Тема 3. Специфіка наукового пізнання		2	1			6
Тема 4. Структура наукового знання. Класифікація наук		2	1			8
Тема 5. Головні рівні і методи наукового дослідження		2	2			8
Тема 6. Динаміка наукового прогресу		2				6
Тема 7. Наукові традиції і наукові революції		2				6
Тема 8. Наука в сучасному світі: стан і перспективи розвитку		2				6
Тема 9. Морально-етичні аспекти розвитку сучасної науки.		2	2			6
Змістовий модуль 2. Екзамен						
Разом за змістовим модулем 2						
Усього годин		20	10			60

5. Теми лекційних занять

№ з/п	Назва теми Орієнтовний перелік питань	Кількість годин
1	Тема 1. Предмет та головні концепції філософії і методології науки 1. Філософія як теоретична основа світогляду. 2. Співвідношення філософії та науки. Особливості наукового пізнання в порівнянні з міфологічним, релігійним, філософським, мистецьким, повсякденним. 3. Наука, її сутність та генеза. 4. Предмет курсу «Філософія і методологія науки». 5. Основні філософсько-методологічні підходи до визначення науки. Основні функції науки.	2
2	Тема 2. Виникнення й історичний розвиток науки 1. Головні підходи до виникнення науки. Переднаука як феномен традиційних культур. 2. Формування науки Нового часу: передумови та характерні риси. 3. Наука в сучасному суспільстві.	4
3	Тема 3. Специфіка наукового пізнання 1. Особливості різних видів пізнання. Наука як процес пізнання. 2. Специфічні риси наукового пізнання. 3. Проблема суб'єкта та об'єкта наукового пізнання.	2
4	Тема 4. Структура наукового знання. Класифікація наук 1. Характеристика наукового знання. Основні засади наукового дослідження. 2. Структура наукового знання. 3. Класифікація наук, їх специфіка й міждисциплінарна взаємодія.	2
5	Тема 5. Головні рівні і методи наукового дослідження 1. Поняття наукового методу і методології науки. 2. Емпіричний та теоретичний рівні наукового дослідження. 3. Методи емпіричного та теоретичного дослідження.	2
6	Тема 6. Динаміка наукового прогресу 1. Становлення методології наукового дослідження у Новий час. 2. Моделі наукового пізнання у новітню епоху.	2
7	Тема 7. Наукові традиції і наукові революції 1. Характеристика наукових традицій. 2. Поняття і сутність наукової революції. 3. Наукова раціональність, етапи її розвитку.	2
8	Тема 8. Наука в сучасному світі: стан і перспективи розвитку	2

	1. Наука як соціальний інститут: виникнення та розвиток. 2. Наука і держава: основні проблеми відносин.	
9	Тема 9. Морально-етичні аспекти розвитку сучасної науки. 1. Етика як наука про мораль. 2. Моральний вибір і моральна відповідальність. 3. Професійна відповідальність ученого. 4. Академічна доброчесність.	2
...	Разом	20

6. Теми семінарських занять

№ з/п	Назва теми Основні питання	Кількість годин
1	Тема 1. Предмет та головні концепції філософії і методології науки 1. Поняття філософії та проблема її походження. 2. Основні категорії філософії: їх онтологічний та гносеологічний зміст. 3. Співвідношення філософії та науки. Особливості наукового пізнання в порівнянні з міфологічним, релігійним, філософським, мистецьким, повсякденним. 4. Наука, її сутність генеза та основні функції. 5. Основні філософсько-методологічні підходи до визначення науки. Контрольні питання: 1. Що є предметом дослідження філософії? 2. У чому полягають особливості філософських знань? 3. Проаналізуйте складові предмета дисципліни „Філософія і методологія науки”. Як співвідносяться філософія науки та методологія науки? 4. Охарактеризуйте поняття науки. У яких основних аспектах воно може використовуватися? 5. У чому полягає специфіка наукового знання? 6. Визначте сутність проблеми демаркації й основні критерії науковості. 7. Як пов’язані наука та філософія? У чому полягають їх спільні та відмінні риси? 8. Схарактеризуйте поняття епістемології. У чому полягає сутність логіко-епістемологічного підходу до вивчення науки? 9. Як класичний позитивізм визначає сутність науки? 10. Визначте головний зміст емпіріокритицистського підходу до науки.	2

	11. У чому полягає специфіка соціологічного та культурологічного підходів у дослідженні розвитку науки? Література: навчально-методична: 3,4,5,6; основна: 3,5,6,10,11,12,14,15; електронний ресурс: 6,7,8,10	
2	Тема 2. Виникнення й історичний розвиток науки 1. Головні підходи до виникнення науки. Переднаука як феномен традиційних культур. 2. Загальна характеристика східної „протонауки”. 3. Особливості формування античної науки. 4. Розвиток наукових знань в епоху Середньовіччя. 5. Наука епохи Відродження. 6. Формування науки Нового часу: передумови та характерні риси. Становлення класичної науки. 7. Умови формування та особливості неklasичної науки. 8. Основні напрямки дослідження в постнеklasичній науці. 9. Наука в сучасному суспільстві. Контрольні питання: 1. Охарактеризуйте виникнення та періодизацію розвитку науки. 2. Що таке перед наука і наука у сучасному розумінні? 3. Як співвідносяться поняття переднауки та науки? 4. Визначте основні концепції історичного виникнення науки. Поясніть сутність кожної з них. 5. Розкрийте становлення перших форм теоретичного освоєння дійсності в античному полісі. 6. Чому в античному суспільстві наука та філософія виявилися тісно пов’язаними? 7. Охарактеризуйте специфіку історичного розвитку наукових знань у середньовічному суспільстві. 8. У чому полягає еволюція поняття науки в Новий час? 9. Розкрийте основні риси наукового мислення Нового часу. 10. Визначте характерні особливості стану сучасної «великої науки». 11. Що визначає місце науки в сучасному суспільстві? Якими є наслідки такого становища? Література: навчально-методична: 3,4; основна: 3,5,6,7,9,10,11,12,13,14,15; електронний ресурс: 6,7,8,11,14	2
3.	Тема 3. Структура та динаміка наукового пізнання 1. Поняття пізнання та його види. 2. Рівні і форми пізнання. 3. Специфіка наукового знання. 4. Наукове пізнання, структура та специфічні риси. 5. Проблема істини. Різні концепції істини у філософії та	2

	науці. Істина і правда. Контрольні питання: 1.Охарактеризуйте особливості наукового знання і пізнання. 2.Визначте характерні риси наукового пізнання порівняно з іншими типами пізнавальної діяльності. 3.Охарактеризуйте форми теоретичного пізнання. 4.Назвіть відмінності наукового і стихійно-емпіричного пізнання? 5.Проаналізуйте мету і завдання науки як процесу пізнання. 6.Як визначено роль рефлексії в науковому пізнанні? 7.Розкрийте основні концепції істини. 8.Охарактеризуйте специфіку діяльності суб'єкта наукового пізнання. 9. Яка роль світогляду у науковому пізнанні? Література:навчально-методична: 3,4;основна: 3,5,6,8, 10,11,12,13,14; електронний ресурс: 4, 7,8,13,14	
4.	Тема 4. Головні рівні і методи наукового дослідження 1. Сутність методу як способу організації людської діяльності. Поняття методу, методології методики. 2.Проблема методу та методології у філософії. 3. Емпіричний та теоретичний рівні наукового дослідження. 4. Методи емпіричного та теоретичного дослідження. Контрольні питання: 1. Що таке метод, методологія, методика? 2.Назвіть та дайте характеристику основним тлумаченням поняття методу. 3. Визначте сутність наукового методу і його специфіку порівняно з методами буденного пізнання. 4. Розкрийте зміст поняття «методологія наукового дослідження». 5. Як пов'язані і чим різняться емпіричний та теоретичний рівні наукового пізнання? 6. Розкрийте зміст основних загально-логічних методів пізнання. 7. Як пов'язані зі спостереженням методи порівняння, опису, вимірювання? 8.Розкрийте сутність і основні функції експериментального дослідження. 9.Визначте специфіку основних методів теоретичного рівня наукового пізнання. 10.Яке значення мають у науці історичний та логічний методи дослідження? Література:навчально-методична: 3,4;основна:4,6,	2

	10,11,12,13,14,15,16; електронний ресурс: 3,6,7,8;	
5.	Тема 5. Морально-етичні аспекти розвитку сучасної науки 1. Етика як наука про мораль. 2. Підстави моралі. 3. Моральний вибір і моральна відповідальність. 4. Свобода наукового пошуку і соціальна відповідальність вченого. 5. Академічна доброчесність та її інструменти. Прояви академічної недоброчесності в навчальній та науковій роботі. Контрольні питання: 1. Назвіть основні джерела екологічної етики. 2. Які основи професійної відповідальності вченого? 3. Які способи передачі цінностей та моральних норм від покоління до покоління? 4. В чому полягає різниця між внутрішньою та зовнішньою етикою науки? 5. Які моральні санкції на вченого може накласти наукова спільнота через порушення етичних норм? 6. Як співвідносяться між собою свобода наукових досліджень та соціальна відповідальність вченого? 7. Які етичні проблеми можливі при публікації результатів дослідження? 8. Розкрийте зміст поняття духовності як моральності. Література: навчально-методична: 3,4; основна: 1,2,3,4,5,6,7,10,11,12,13,14,15,16; електронний ресурс: 5, 7,8,12,14;	
	Разом	10

7. Самостійна робота

Мета самостійної роботи – це набуття додаткових знань з курсу «Філософія і методологія науки». Її забезпечує система навчально-методичних засобів, передбачених для вивчення даної навчальної дисципліни: підручники, навчальні та методичні посібники, конспекти лекцій, тощо. Результати самостійної роботи можуть відображатися в різних активностях аспіранта: на лекційних, семінарських заняттях; при виконанні контрольної роботи; проходження тестових зрізів, підготовки тез виступів, презентацій, есе та інших видів робіт.

Самостійна робота включає: опрацювання лекційного матеріалу; пошук, опрацювання літератури у підготовці до семінарських; підготовку до написання контрольної роботи; виконання індивідуального науково-дослідного завдання за темою дисертаційного дослідження та інших форм поточного контролю.

Завдання для самостійної роботи

Номер і назва теми дисципліни	Перелік питань	Кількість годин
Тема 1. Предмет та головні концепції філософії і методології науки	Предмет та об'єкт філософії як відображення фундаментальних питань відношення «людина – світ». Пошук універсальних принципів пояснення форм буття як предмет філософії. Основні концепції походження філософії. Природа філософських проблем та їх зв'язок з фундаментальними питаннями людського буття. Співвідношення філософії та науки. Структура філософії як науки. Наука, її сутність та генеза.	6
Тема 2. Виникнення й історичний розвиток науки	Періодизація становлення наукових знань. Загальна характеристика східної «переднауки». Методологічні особливості концепцій буття та пізнання у філософії Стародавнього Сходу. Своєрідність філософських систем та шкіл Стародавнього Китаю та Індії. Методологічні особливості концепцій буття та пізнання у Давньогрецькій натурфілософії. Проблема першопочатку як початку філософування. Значення античного атомізму для розвитку філософії та науки. Антропоцентризм софістів та Сократа у вченнях про буття та пізнання. Вчення Платона про душу у контексті теорії пізнання. Проблема першооснови буття та його основні причини у метафізиці Аристотеля. Методологічні особливості елліністичного періоду античної філософії. Методологічний вплив античної філософії на становлення Середньовічної філософії. Основні проблеми філософії Середньовіччя. Співвідношення віри та розуму у філософії Середньовіччя. Розвиток номіналізму і реалізму в контексті проблеми універсалій. Співвідношення релігії і філософії, віри і розуму, душі і тіла як методологічні	8

	проблеми Середньовічної філософії. Особливості розвитку арабської середньовічної філософії. Вплив середньовічної філософії на формування історичного розвитку філософії. Основні методологічні риси філософії епохи Відродження. Антропоцентризм та гуманізм філософських поглядів епохи Відродження. Проблема людини і суспільства у поглядах мислителів Відродження. Взаємозв'язок природознавчих відкриттів та філософії епохи Відродження. Проблема пошуку універсального методу пізнання у філософських концепціях Нового часу. Емпіризм, раціоналізм, сенсуалізм. Методологічні принципи теорії пізнання Ф.Бекона та критика «схоластичного» розуму. Вчення про «примари» людського розуму. Концепція нової науки та методологічні принципи класифікації наук у поглядах Ф.Бекона. Основні методологічні правила для керівництва розуму Р.Декарта. Сумнів як методологічна основа пізнання Р.Декарта. Принцип тотожності мислення та існування у вченні Р.Декарта. Методологічні проблеми пояснення людини та суспільства у філософських поглядах мислителів Нового часу. Методологічні особливості «коперніканського перевороту» І.Канта у теорії пізнання. Основні методологічні особливості сучасної філософії. Плюралізм філософських напрямків сучасної філософії. Філософія постмодернізму та методологічний принцип неповноти та фрагментарності пізнання світу.	
Тема 3. Специфіка наукового пізнання	Пізнання як відображення. Пізнання як особлива форма духовного освоєння світу. Пізнання як теоретичне освоєння світу. Проблема можливості пізнання буття та методологічні підходи до пізнання світу. Гносеологія як філософська теорія пізнання. Предмет теорії пізнання та її	6

	основні принципи. Наукова картина світу як методологічна основа наукового пізнання. Принципи науково пізнання. Методологічні проблеми наукових відкриттів. Мова науки як засіб наукового пізнання. Пізнання дійсності як сторона практичної взаємодії суб'єкта та об'єкта, як момент трудової діяльності людини. Основні функції суб'єкта пізнання. Специфічні характеристики суб'єкта наукової діяльності. Об'єкт пізнання як основа для формування предмета різних наук.	
Тема 4. Структура наукового знання. Класифікація наук	Системність, об'єктивність змісту, предметна визначеність, прогресивність як характеристики наукового знання. Системність як методологічний принцип наукового знання. Факти, закономірності, теорії, наукові картини світу як елементи системи наукового знання. Ідеали й норми дослідження, наукова картина світу, філософські засади науки як головні компоненти засад наукової діяльності. Поняття «структура» та її фундаментальна роль у розвитку наукового знання. Основні механізми пошуку нового наукового знання. Поняття наукового факту та його специфічні властивості. Поняття та основні риси наукової проблеми. Наукова теорія як головний результат пошуку наукового знання та її основні види. Спроби класифікації наук як систематизації різних сфер знання відповідно до єдиного універсального принципу в історії філософсько-наукової думки.	8
Тема 5. Головні рівні і методи наукового дослідження	Науковий метод як система регулятивних принципів і прийомів об'єктивного пізнання дійсності. Основні відмінності між теорією та методом. Методологія науки як вчення про метод науково-пізнавальної діяльності. Головна мета методології науки. Основні рівні методології науки. Емпіричне дослідження як специфічна єдність чуттєвого й	8

	розумового відображення дійсності. Теоретичне дослідження як всебічне пізнання об'єктивної реальності в її суттєвих зв'язках і закономірностях. Основні методи емпіричного рівня дослідження (спостереження, вимірювання, опис, експеримент). Спостереження як найважливіший метод емпіричного рівня пізнання, його види та функції. Експеримент як головний метод емпіричного дослідження, його переваги та основні функції. Загально-логічні методи дослідження (аналіз, синтез, індукція, дедукція, абстрагування, узагальнення). Основні методи теоретичного рівня дослідження (формалізація, аксіоматичний метод, гіпотетико-дедуктивний, метод сходження від абстрактного до конкретного, історичний і логічний методи дослідження).	
Тема 6. Динаміка наукового прогресу	Ф.Бекон як один із фундаторів європейської науки Нового часу. Концепція нової науки та методологічні принципи класифікації наук у поглядах Ф.Бекона. Основні риси індуктивного методу Ф. Бекона. Основні методологічні правила для керівництва розуму Р.Декарта. Сумнів як методологічна основа пізнання Р.Декарта. Принцип тотожності мислення та існування у вченні Р.Декарта. Універсальні правила пошуку нових знань Р.Декарта. Індуктивна та дедуктивна моделі наукового пізнання. Методологічний плюралізм новітньої філософії науки. Основні методологічні підходи до розвитку наукового знання (І. Лакатос): індуктивізм, конвенціоналізм, фальсифікаціонізм, методологія науково-дослідних програм. Специфіка індуктивістської моделі зростання наукового знання. Сутність методології конвенціоналізму. Фальсифікаціоністська методологія К. Поппера. Зміст і значення методології науково-дослідних програм (І.	6

	Лакатос).	
Тема 7. Наукові традиції і наукові революції	Наукові традиції як основний констатуючий чинник наукового розвитку. Основні види та функції наукових традицій. Взаємодія традицій у виникненні наукового знання. Основні напрями НТР та особливість її новітнього (технологічного) етапу. НТР та її соціальні наслідки. Позитивні та негативні наслідки науково-технічного прогресу. Поняття «глобальні проблеми людства». Основні історичні типи наукової раціональності. Сутність класичного типу наукової раціональності. Характеристики некласичного типу наукової раціональності. Основні риси постнекласичного типу наукової раціональності.	6
Тема 8. Наука в сучасному світі: стан і перспективи розвитку	Наука як особлива форма суспільної свідомості. Роль науки у розвитку продуктивних сил суспільства. Наука в системі духовної культури людства, її соціальні функції. Наука й освіта. Сцієнтизм та анти сцієнтизм та їхні основні принципи. Сучасна наукова діяльність. Поняття наукового співтовариства та його організаційні характеристики. Основними характеристиками професії науковця. Наукові школи як основний тип наукового співтовариства. Наукова школа та науковий напрям. Особливості наукової комунікації. Комунікаційні механізми становлення наукової спеціальності (дисципліни) на різних етапах. Соціальні передумови співпраці науки та держави. Основні наслідки і проблеми взаємодії між наукою та державою на сучасному етапі.	6
Тема 9. Морально-етичні аспекти розвитку сучасної науки.	Загальна етика та утворення галузей професійної етики. Мораль та етичні норми діяльності в науці. Причини формування етики науки. Поняття наукового етосу. Основні принципи етосу	6

	науки згідно Р. Мертона. Поняття духовності та духу. Духовність як моральність. Аксиологічний вимір духовності. Ставлення вченого до пошуку істини і природа наукових помилок. Академічна доброчесність як чинник суспільних трансформацій. Академічна доброчесність та її інструменти. Прояви академічної недоброчесності в навчальній та науковій роботі. Плагіат, компіляція і шахрайство в науці. Морально-етичні проблеми авторства та співавторства в науці.	
Разом		60

9. Індивідуальне науково-дослідне завдання

Окремою формою індивідуальної науково-дослідної роботи аспіранта з курсу «Філософія і методологія науки» є розробка наукової складової дисертаційної роботи, методологічне обґрунтування вибору теми дисертації з обраної спеціальності, визначення актуальності, новизни, стану розробки вказаної проблеми, опис основних принципів і методів дослідження, обговорення такого проєкту на семінарському занятті.

У проєкті має бути відображено авторське визначення об'єкта, предмета, мети і основних завдань дослідження, розкрито його методологічні принципи, а також те, що дає досліднику застосування тих чи інших методів при розв'язанні основних завдань дослідження.

У проєкті також слід вказати філософські категорії, які використовуватимуться при розробці досліджуваної проблеми.

Якщо автор дисертації розробляє новий метод дослідження, потрібно дати його філософське обґрунтування і розкрити методологічну значущість для відповідної галузі науки.

У проєкті наприкінці потрібно вказати список використаних праць, в змісті яких йдеться про методи дослідження обраної теми. Підготовлений проєкт може бути використаний при написанні вступу до дисертації. Виконаний проєкт подається викладачу курсу «Філософія і методологія науки» (ihor.hoian@pnu.edu.ua) та у відділ аспірантури.

10. Методи навчання

Навчальний процес з курсу «Філософія і методологія науки» для аспірантів побудований на мультимедійному проведенні лекцій та семінарських занять, а також на основі проведення аспірантами самостійної роботи та індивідуальних занять під керівництвом викладачів, виконання ІНДЗ, самостійного пошуку навчального матеріалу в мережі Internet.

При вивченні навчальної дисципліни «Філософія і методологія науки» на лекційних та семінарських заняттях з метою активізації навчально-пізнавальної діяльності аспірантів використовуються такі основні підходи та методи навчання:

- проблемні лекції;
- семінари-дискусії;
- складання аспірантами схем явищ буття;
- презентації;
- написання есе;
- термінологічні диктанти;
- фронтальне усне опитування, яке проводиться без використання опорних матеріалів.
- складання термінологічних словників.

11. Методи оцінювання знань

Для визначення рівня засвоєння аспірантами навчального матеріалу використовуються наступні методи оцінювання знань:

- Доповідь на семінарському занятті із використанням підготовленої презентації;
- Усна відповідь на запропоноване питання;
- Доповнення;
- Участь у дискусії на семінарському занятті;
- Письмовий зріз знань (К/Р) /або тестовий контроль із використанням комп'ютерних технологій;
- Опрацювання першоджерел;
- Відвідування лекційних та семінарських занять;
- Самостійна робота;
- Індивідуальне науково-дослідного завдання за темою дисертації;
- Екзамен

Система оцінювання курсу відбувається згідно з критеріями оцінювання навчальних досягнень аспірантів, що регламентовані в університеті.

Структура розподілу балів у ході аудиторно-самостійної роботи:

- 1) присутність на лекційному та семінарському занятті – 1 бал;
 - 2) усні відповіді на семінарських заняттях з використанням презентацій; підготовка доповідей, есе, тощо – максимально - 5 балів (обов'язковою є одна оцінка із п'яти семінарських/практичних занять);
 - 3) одна контрольна робота (письмова форма/дистанційна із використанням комп'ютерних технологій) – максимально 5 балів.
 - 4) самостійна робота – здійснюється як в аудиторний так і поза аудиторний час із наперед визначених робочою програмою тем (максимально –25 балів).
- Мінімальна кількість балів допуску до екзамену – 25 балів
Максимальна кількість балів допуску до екзамену – 50 балів

Екзамен – 50 балів

Підсумкова оцінка – максимум 100 балів (мінімум 50 балів).

Підсумкова оцінка виставляється після повного вивчення навчальної дисципліни, яка виводиться як сума проміжних оцінок, які отримав аспірант. Аспірант допускається до підсумкового контролю (екзамен) за умови виконання усіх запланованих видів робіт і отримання 25 і більше балів (максимально – 50).

Питання для підсумкового контролю знань

Для екзамену аспірант повинен знати зміст програмових розділів і тем навчального курсу, відповідно до яких пропонується основний перелік питань:

1. Філософія як теоретична основа світогляду.
2. Співвідношення філософії та науки.
3. Особливості наукового пізнання в порівнянні з міфологічним, релігійним, філософським, мистецьким, повсякденним.
4. Основні філософсько-методологічні підходи до визначення науки.
5. Основні функції науки.
6. Роль філософії у науковому дослідженні.
7. Періодизація становлення наукових знань.
8. Загальна характеристика східної «протонауки».
9. Формування наукових знань у період Античності.
10. Досократівський етап в старогрецькій філософії.
11. Класична доба античної філософії (софісти, Сократ, Платон, Арістотель).
12. Елліністична і римська філософія (епікуреїзм, стоїцизм, скептицизм, неоплатонізм).
13. Особливості розвитку наукової думки в Європі за доби Середньовіччя.
14. Відродження та Реформація як ідеологічна передумова розвитку науки Модерну.
15. Становлення класичної науки Нового часу (Модерну).
16. Евристичний потенціал філософії Ф. Бекона, Р. Декарта, Дж. Локка, Т. Гоббса, Б. Спінози та ін.).
17. Філософські ідеї мислителів-просвітників (Ф. Вольтер, Ж.-Ж. Руссо, Й. Гердер та ін.).
18. Класична німецька філософія: джерела та суттєві риси.
19. Філософські системи І. Канта, Й. Фіхте, Ф. Шеллінга, Г. Гегеля, Л. Фюєрбаха.
20. Виникнення та особливості розвитку філософії науки в другій половині XIX-XX ст.
21. Некласична парадигма мислення.
22. Оновлення класичних традицій: неокантіанство, неогегельянство.
23. Марксизм як філософська течія.
24. Виникнення неокласичних течій.
25. Принцип ірраціоналізму.
26. Філософія життя.
27. Психоаналітична філософія.
28. Прагматизм.

- 29.Позитивізм і його стадії.
- 30.Феноменологія.
- 31.Герменевтика.
- 32.Філософська антропологія.
- 33.Екзистенціалізм.
- 34.Еволюція релігійної філософії ХХ ст. (неотомізм, персоналізм, тейярдизм).
- 35.Специфіка постнекласичної науки.
- 36.Сучасна філософія: суттєві риси, провідні тенденції, основні течії.
- 37.Структуралізм.
- 38.Постмодернізм.
- 39.Поняття «пізнання» та його види.
- 40.Чуттєве і раціональне у пізнанні.
- 41.Поняття «знання». Види знання.
- 42.Проблема істини у пізнанні.
- 43.Структура наукового пізнання.
- 44.Основні форми теоретичного рівня наукового пізнання.
- 45.Методи і прийоми наукового дослідження.
- 46.Емпіричний рівень дослідження, його методи.
- 47.Методи теоретичного дослідження, можливості їх використання.
- 48.Особливості наукового дослідження як творчого процесу. Евристика.
- 49.Суб'єктивний чинник та особливості його врахування в науковому дослідженні.
- 50.Наука як рушійна сила суспільного прогресу.
- 51.Етика науки.
- 52.Поняття «прогрес» та «науково-технічний прогрес».
- 53.Сутність поняття «наукова революція».
- 54.НТР та її соціальні наслідки.
- 55.Поняття «глобальні проблеми людства».
- 56.Проблеми соціального прогнозування.
- 57.Наукове осмислення проблем трансформації та розвитку українського суспільства.
- 58.Моральний вибір і моральна відповідальність у науці.
- 59.Академічна доброчесність: данина моді чи життєва необхідність?
- 60.Кодекс честі Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника: мета, принципи, механізми дії.

12. Розподіл балів, які отримують аспіранти

Змістовий модуль №1									Змістовий модуль № 2	Сума
T1	T2	T3	T4	T5	T6	T7	T8	T9	екзамен	100
(Присутність на лекційному та семінарському занятті, усні відповіді на семінарських									50 балів.	

заняттях, написання контрольної роботи, контроль за самостійною роботою, виконання індивідуального науково-дослідного завдання – 50 балів)		

Шкала оцінювання: національна та ECTS

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою
		для екзамену
90 – 100	A	відмінно
80 – 89	B	добре
70 – 79	C	
60 – 69	D	задовільно
50 – 59	E	
26 – 49	FX	незадовільно з можливістю повторного складання
0-25	F	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

Критерії оцінювання навчальних досягнень аспірантів з навчальної дисципліни «Філософія і методологія науки».

Рівні навчальних досягнень	Бали/ за 100 бальною шкалою	Критерії навчальних досягнень аспірантів
I. Початковий (з обов'язковим повторним курсом) «Незадовільно»	0-24 (F)	Аспірант володіє навчальним матеріалом тільки на рівні елементарного розпізнавання окремих понять філософії і методології науки, за допомогою викладача відтворює деякі категорії філософії на елементарному рівні, використовуючи уривчасті речення, засвоїв дуже незначну частину навчального матеріалу, дає нечітке визначення найголовніших категорій та не розуміє суті принципів, законів, теорій філософії, володіє матеріалом на початковому рівні його засвоювання, незначну легшу частину навчального матеріалу відтворює на репродуктивному рівні, робить принципові помилки і не розкриває суті кожного

		питання.
II. Незадовільний (з можливістю повторного складання) «Незадовільно»	25-49 (FX)	Аспірант на рівні вищому, за початковий, відтворює частину навчального матеріалу, володіє окремими навичками характеристики явищ, може навести приклади дії законів. Аспірант відтворює певну частину теоретичного матеріалу, виявляє знання та розуміння найголовніших положень з допомогою викладача виправляє допущені помилки, робить прості висновки.
III. Середній «задовільно»	50-59 (E)	Аспірант має розуміння і стійкі знання про ті чи інші процеси, закони, вміє навести власні аргументи для підтвердження певних міркувань, проте робить помилки і може їх виправити за допомогою викладача.
	60-69 (D)	Аспірант вміє порівнювати, узагальнювати і систематизувати матеріал під керівництвом викладача. Може самостійно застосовувати набуті знання на практиці, виправляти помилки, пропонуючи варіанти як ефективніше розв'язати проблему.
IV. Достатній «добре»	70-79 (C)	Аспірант демонструє знання у повному обсязі навчально-програмного матеріалу, показує систематичний характер знань з дисципліни, вільно володіє вивченим матеріалом, знає як застосувати його на практиці, використовуючи переконливі аргументи на підтвердження вивченого матеріалу, аналізує додаткові джерела, вміє сформулювати власну точку зору.
	80-89 (B)	Аспірант застосовує набуті теоретичні знання при розв'язанні проблемних питань, вільно використовує і вміє знайти необхідну інформацію, вміє порівнювати процеси та явища, робити змістовні висновки.
V. Високий «відмінно»	90-95 (A)	Аспірант демонструє всебічне, систематичне і глибоке знання навчально-програмного матеріалу, вміння вільно орієнтуватися в матеріалі курсу, передбаченому програмою, виявляє творчі здібності в розумінні, викладі і використанні навчально-програмного матеріалу, глибину вивчення основної і додаткової літератури, рекомендовані програмою. Аспірант логічно і усвідомлено відтворює навчальний матеріал, самостійно аналізує, розкриває закономірності процесів і

		явищ у науці, виявляє закони їх розвитку, самостійно оцінює нові факти в бутті і в житті, вміє поглиблювати набуті знання і вміння.
	96-100 (А)	Аспірант виявляє особливі творчі здібності, багато працює додатково, розвиваючи власні обдарування, вміє самостійно здобувати і поновлювати знання. Аспірант може глибоко розкрити сенс проблематики філософії, здатний вирішувати складні творчі завдання, висловлює самостійну думку, приймає участь у наукових конференціях, має наукові публікації.

13. Методичне забезпечення

1. Гоян І.М. Робоча навчальна програма з курсу «Філософія і методологія науки» для аспірантів (електронний варіант).
2. Гоян І.М. Силабус курсу «Філософія і методологія науки» для аспірантів (електронний варіант). Опорні конспекти лекцій, навчально-методичні посібники, першоджерела та хрестоматії першоджерел.
3. Філософія науки. Навчальний посібник / Сторожук С.В., Гоян І.М., Данилова Т.В., Матвієнко І.С. Івано-Франківськ: Видавець Кушнір Г.М., 2017. 588 с.
4. Філософія науки : навчальний посібник / І.М. Гоян, І.С. Матвієнко, С. В. Сторожук / за ред. С. В. Сторожук. Івано-Франківськ :Симфонія форте, 2016. 520 с.
5. Філософія. Навчальний посібник / І.М. Гоян, І.С. Матвієнко, С.В. Сторожук , за ред. С.В. Сторожук. Івано-Франківськ: Видавець Кушнір Г.М., 2017. 296 с.
6. Філософія. Вступ до теорії: навчальний посібник / Ярослав Гнатюк, Ігор Гоян. Івано-Франківськ: Симфонія форте, 2017. 140 с.

14. Рекомендована література

Основна

1. Академічна доброчесність: проблеми дотримання та пріоритети поширення серед молодих вчених : кол. моногр. / за заг. ред. Н.Г. Сорокіної, А.Є. Артюхова, І.О. Дегтярєвої. Дніпро : ДРІДУ НАДУ, 2017. 169 с.
2. Кузь О. М., Чешко В. Ф. Філософія науки: навч. посіб. Харків : ХНЕУ ім. С. Кузнеця, 2017. 172 с.
3. Петрушенко В. Л. Філософія і методологія науки: навч. посіб. Львів : Вид-во Львівської політехніки, 2016. 184 с.
4. Філософія та методологія науки: підручник / Добронравова І.С., Сидоренко Л.І. Київ: Видавничо-поліграфічний центр «Київський університет», 2008. 223 с.
5. Філософія науки: підручник / Добронравова І.С., Сидоренко Л.І., Чуйко В.Л. та ін. Київ: ВПЦ «Київський університет», 2018. 255 с.

6. Філософія науки. Навчальний посібник / Сторожук С.В., Гоян І.М., Данилова Т.В., Матвієнко І.С. Івано-Франківськ: Видавець Кушнір Г.М., 2017. 588 с.
7. Філософія науки: навчальний посібник: [Електронне видання] / Кузь О.М., Чешко В.Ф. Харків: ХНЕУ ім. С. Кузнеця, 2017. 172 с.
8. Філософія науки: навч. посіб. / за ред. Афанасьєва Л.В. Мелітополь : Люкс, 2011. 207 с.
9. Хостантинов В.О. Філософія науки: курс лекцій. Миколаїв: МНАУ, 2017. 188 с.
10. Штанько В. І. Філософія і методологія сучасної науки. Підручник. Харків, 2017. 177 с.

15. Інформаційні ресурси

1. Білоус Т. Філософія науки у системі сучасної освіти: філософія конкретних наук та філософія експерименту. Філософська думка. Київ, 2013. № 5. С. 113 – 123. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Philos_2013_5_15
2. Владленова І. В. Розвиток позитивістської традиції в філософії науки. Гілея : науковий вісник. 2014. Вип. 88. С. 103 – 111. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/gileya_2014_88_27
3. Гейко С. М. Соціологія знання та науки в контексті філософії науки. Вісник Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна. Серія : Теорія культури і філософія науки. 2012. № 995, вип. 46. С. 114 – 117. URL : http://nbuv.gov.ua/UJRN/VKhITK_2012_995_46_26
4. Гейко С. М. Соціально-філософські виміри науки: історичний розвиток соціалізації науки та сучасні параметри наукової професії. Вісник ХНУ імені В. Н. Каразіна. Серія : Теорія культури і філософія науки. 2013. № 1057, Вип. 49 (1). С. 23 – 25. URL : http://nbuv.gov.ua/UJRN/VKhITK_2013_1057_49%281%29_6
5. Добронравова І. С. Філософія науки. Підручник для аспірантів [Електронний ресурс]. URL : <http://www.philsci.univ.kiev.ua/biblio/PhN/zmist.htm>
6. Добронравова І. С., Сидоренко Л. І, Петрущенков С. П., Шашкова Л. О. Філософія науки. Київ, 2002. [Електронний ресурс]. URL : <http://www.philsci.univ.kiev.ua/biblio/Dobr/zmist.html>
7. Книш І. В. Гуманітарні та природничі науки в постнекласичній освіті. Філософія науки: традиція та інновації. 2013. № 2. С. 25 – 33. URL : http://nbuv.gov.ua/UJRN/FilosNauk_2013_2_5.
8. Лаута О. Д. Співвідношення науки та філософії в контексті філософії науки. Вісник Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна. Серія : Теорія культури і філософія науки. 2013. № 1057, вип. 49 (1). С. 36 – 39. URL: [http://nbuv.gov.ua/UJRN/VKhITK_2013_1057_49\(1\)_9](http://nbuv.gov.ua/UJRN/VKhITK_2013_1057_49(1)_9)
9. Поліщук, О. П. Постнекласична наука: соціально-гуманітарний поворот. Вісник Житомирського державного університету імені Івана Франка. 2010. № 53. С. 3–7. URL : <http://eprints.zu.edu.ua/id/eprint/4563>
10. Саух П. Ю. Феномен наукової школи в контексті реалій сучасної науки. Становлення і розвиток науково-педагогічних шкіл : проблеми, досвід, перспективи : зб. наук. праць. 2012. С. 44 – 51. URL : <http://eprints.zu.edu.ua/id/eprint/18412>

11. Сидоренко Л. І. Філософія науки В. І. Вернадського. Вісник Київського національного університету імені Тараса Шевченка. Філософія. Політологія. 2013. Вип. 3. С. 25 – 27. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/VKNU_FP_2013_3_7
12. Спиця Н. В. Філософія науки: від Нового часу до сьогодення Гуманітарний вісник Запорізької державної інженерної академії. 2012. Вип. 49. С. 152 – 158. URL http://nbuv.gov.ua/UJRN/znpqgvzdia_2012_49_17
13. Бібліотека ПНУ <http://lib.pnu.edu.ua/>

Примітки:

1. Робоча програма навчальної дисципліни є нормативним документом вищого навчального закладу і містить виклад конкретного змісту навчальної дисципліни, послідовність, організаційні форми її вивчення та їх обсяг, визначає форми та засоби поточного і підсумкового контролю.
2. Розробляється лектором. Робоча програма навчальної дисципліни розглядається на засіданні кафедри, у методичній комісії факультету, інституту, підписується завідувачем кафедри, головою методичної комісії і затверджується проректором з науково-педагогічної роботи.

Робоча програма з навчальної дисципліни “Філософія і методологія науки” для здобувачів 3 освітнього рівня (доктора філософії).

Перезатверджена без змін та доповнень (зі змінами та доповненнями) на 2023-2024 навчальний рік на засіданні кафедри філософії, соціології та релігієзнавства

Розділ робочої програми навчальної дисципліни	Зміни і доповнення

Протокол засідання кафедри філософії, соціології та релігієзнавства від «___» _____ 2023 р. № ___

Робочу програму схвалено методичною комісією факультету психології
Протокол № ___ від «___» _____ 2023 р.

Робоча програма з навчальної дисципліни “Філософія і методологія науки” для здобувачів 3 освітнього рівня (доктора філософії).

Перезатверджена без змін та доповнень (зі змінами та доповненнями) на 2024-2025 навчальний рік на засіданні кафедри філософії, соціології та релігієзнавства

Розділ робочої програми навчальної дисципліни	Зміни і доповнення

Протокол засідання кафедри філософії, соціології та релігієзнавства від «___» _____ 2024 р. № ___

Робочу програму схвалено методичною комісією факультету психології
Протокол № ___ від «___» _____ 2024 р.

Робоча програма з навчальної дисципліни “Філософія і методологія науки” для здобувачів 3 освітнього рівня (доктора філософії).

Перезатверджена без змін та доповнень (зі змінами та доповненнями) на 2025-2026 навчальний рік на засіданні кафедри філософії, соціології та релігієзнавства

Розділ робочої програми навчальної дисципліни	Зміни і доповнення

Протокол засідання кафедри філософії, соціології та релігієзнавства від «___» _____ 2025 р. № ____

Робочу програму схвалено методичною комісією факультету психології
Протокол № ___ від «___» _____ 2025 р.

Робоча програма з навчальної дисципліни “Філософія і методологія науки” для здобувачів 3 освітнього рівня (доктора філософії).

Перезатверджена без змін та доповнень (зі змінами та доповненнями) на 2026-2027 навчальний рік на засіданні кафедри філософії, соціології та релігієзнавства

Розділ робочої програми навчальної дисципліни	Зміни і доповнення

Протокол засідання кафедри філософії, соціології та релігієзнавства від «___» _____ 2026 р. № ____

Робочу програму схвалено методичною комісією факультету психології
Протокол № ___ від «___» _____ 2026 р.